

Sygn. akt I ACa 376/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościółek
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess (spr.) SSO del. Elżbieta Bednarczuk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Barbara Piaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa L. G.

przeciwko M. N.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 29 października 2012 r. sygn. akt I C 472/08

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że datę

„9 października 2009r.” zastępuje datą „29 października 2012r”;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.000zł (jeden tysiąc złotych) tytułem zwrotu części kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 376/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 marca 2008 r. powódka L. G. wniosła o zasądzenie od pozwanej M. N. kwoty 350.000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Na uzasadnienie pozwu podała, że nabyła wraz z pozwaną po 1/2 części spadek po ojcu powódki a mężu pozwanej – J. N. (1) zmarłym dnia 8 czerwca 2006 r. Spadkodawca żadnego majątku nie pozostawił, albowiem darowizną z dnia 29 kwietnia 2003 r. darował pozwanej nieruchomości objęte księgą wieczystą KW Nr (...) i KW Nr (...) w K.. Nieruchomość powyższa ma wartość 1.400.000 zł. Gdyby darowizny nie dokonano powódka dziedziczyłaby tę

nieruchomość w 1/2 części, a zatem jako zachówek należy się jej połowa wartości udziału, który by jej przypadła, a zatem kwota 350.000 zł.

Wyrokiem zaocznym z dnia 4 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od pozwanej M. N. na rzecz powódki L. G. kwotę 350.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 marca 2008 r. oraz nakazał ściągnąć od pozwanej M. N. na rzecz Skarbu Państwa kasa tut. Sądu kwotę 17.500 tytułem opłaty sądowej wyłożonej tymczasowo przez Skarb Państwa za powódkę zwolnioną od kosztów sądowych.

W złożonym w dniu 19 października 2009 r. sprzeciwie od wyroku zaocznego z dnia 4 grudnia 2008 r. pozwana wniosła o uchylenie wyroku zaocznego i o oddalenie powództwa w całości. W piśmie z dnia 3 grudnia 2009 r. pozwana zarzuciła, że na poczet należnego powódkce zachowku podlegać winna zaliczeniu kwota 4.000 zł otrzymana z tytułu udziału w działce nr (...) o pow. 0,31 ha w T., wchodzącej w skład spadku. Pozwana zaprzeczyła, aby wartość całości majątku spadkowego wynosiła 1.400.000 zł, a nadto zarzuciła, że od wartości spadku należy odliczyć długi spadkowe w postaci:

- kosztów pogrzebu spadkodawcy w wysokości 5000 zł

- nakładów z majątku wspólnego spadkodawcy i pozwanej na majątek osobisty spadkodawcy związane z budową domu, ogrodzenia, infrastruktury, założeniem kanalizacji, bieżących napraw, zakupu sprzętów gospodarstwa domowego, budowy budynku gospodarczego i wyrównania terenu.

W piśmie z dnia 8 lutego 2011 r. pozwana zarzuciła, że wartość spadku, od którego winna być liczona wysokość zachowku powinna zostać zmniejszona również o wartość nakładów poniesionych z majątku wspólnego pozwanej i spadkodawcy na majątek osobisty spadkodawcy. Pomiędzy pozwaną a spadkodawcą obowiązywał ustrój wspólności ustawowej a umów majątkowych nie zawierali. Nakłady na budowę domu, jego wyposażenie, ogrodzenie tereny i jego wyrównanie stanowią w 1/2 części dług spadkowy i winny zostać odliczone od wartości masy spadkowej. Ponadto w skład spadku wchodził udział w 2/10 w nieruchomości o powierzchni 0,31 ha t T. nr kw (...) i połowa jego wartości powinna podlegać odliczeniu od zachowku.

W piśmie z dnia 2 sierpnia 2011 r. pozwana zarzuciła, że z uwagi na sytuację majątkową i zdrowotną pozwanej powódka nie może domagać się zachowku w pełnej wysokości, gdyż byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zarzuciła nadto, że żądanie pozwu narusza uregulowanie zawarte w art. 999 k.c. albowiem powódka nie otrzymała ze spadku należnego jej zachowku, a zatem nie jest sama zobowiązana do zapłaty zachowku.

W piśmie z dnia 4 listopada 2011 r. pozwana cofnęła wniosek o uwzględnienie długu spadkowego z tytułu kosztów pogrzebu.

Na rozprawie w dniu 15 października 2012 r. pełnomocnik powódki ograniczył ze zrzeczeniem się roszczenia żądanie pozwu do kwoty 170.000 zł z odsetkami.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 29 października 2012 r. sygn. akt I C 472/08:

I. uchylił wyrok zaoczny z dnia 4 grudnia 2008 r.;

II. umorzył postępowanie w zakresie żądania kwoty 180.000 zł;

III. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 118.213,01 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 9 października 2009 r. do dnia zapłaty;

IV. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;

V. koszty postępowania wzajemnie pomiędzy stronami zniósł;

VII. przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata J. K. kwotę 8.856 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powódce.

Sąd Okręgowy wskazał następujące motywy rozstrzygnięcia:

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego, J. N. (1) syn W. i M. zmarł dnia 8 kwietnia 2006 r. w K.. Spadek po nim nabyły z mocy ustawy żona M. N. i córka L. G. po 1/2 części. Wyniki postępowania dowodowego wskazują, że w chwili otwarcia spadku po J. N. (1) w skład spadku wchodził udział w 2/10 części w nieruchomości składającej się z działki nr (...) o pow. 031 ha położonej w T.. Niewątpliwie ten składnik majątkowy należy zatem uwzględnić przy obliczaniu należnego powódce zachowku. Na uzasadnienie żądania zapłaty zachowku powódka powołała się nadto na okoliczność, że spadkodawca dokonał w dniu 29 kwietnia 2003 r. darowizny na rzecz pozwanej M. N. całej zabudowanej działki nr (...) oraz niezabudowanych działek nr (...) położonych w K. obręb N.. Zgodnie z art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny dokonane przez spadkodawcę. Darowizna z dnia 29 kwietnia 2003 r. nie należała do żadnej z kategorii darowizn wyłączonych z doliczenia do spadku zgodnie z art. 994 k.c. a zatem podlegała doliczeniu – w wartości odpowiadającej stanowi w chwili dokonania darowizny i według cen z chwili ustalania zachowku (art. 995 § 1 k.c.) - do spadku w celu obliczenia darowizny należnej powódce.

Z opinii biegłego M. M. (2) wynika, że:

- wartość rynkowa nieruchomości składających się z działek nr (...) zabudowanych budynkiem nr (...) wynosi 505.600 zł.

- wartość rynkowa działki nr (...) wynosi 73.900 zł.

- wartość rynkowa działki nr (...) wynosi 17.9100 zł. a zatem wartość 2/10 udziału w tej nieruchomości wynosi 35.820 zł.

W sumie wartość substratu zachowku (tj. suma wartości majątku spadkowego i wartości podlegających doliczeniu darowizn) to kwota 615.320 zł.

Podstawą obliczenia zachowku jest jednak tzw. czysta wartość spadku, tj. wartość pomniejszona o długi spadkowe. Pozwana podniosła zarzuty istnienia długów spadkowych, jednakże ostatecznie wycofała zarzut istnienia długu spadkowego w postaci kosztów pogrzebu spadkodawcy podtrzymując jedynie w piśmie z dnia 8 lutego 2011 r. zarzuciła, że pomiędzy nią a spadkodawcą obowiązywał ustrój wspólności ustawowej małżeńskiej, zaś z ich majątku wspólnego zostały dokonane nakłady na budowę domu, jego wyposażenie, ogrodzenie tereny i jego wyrównanie. Nakłady te stanowią w 1/2 części dług spadkowy i jako takie winny zostać odliczone od wartości masy spadkowej. Zarzut istnienia takiego długu jest uzasadniony. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wskazuje, że w okresie trwania małżeństwa (a zatem w okresie obowiązywania wspólności ustawowej) pomiędzy spadkodawcą a pozwaną został wykonany szereg nakładów budowlanych na stanowiącą majątek odrębny spadkodawcy nieruchomość zabudowaną domem. Ponieważ powódka nie wykazała, aby spadkodawca posiadał jeszcze inny majątek odrębny, z którego nakłady te sfinansował uznać należy, że nakłady te pochodziły z majątku wspólnego spadkodawcy i powódki. Jak wynika z opinii biegłego R. M. (1) wartość tych nakładów wynosi kwotę 134.775,87 zł. Pozwanej w wypadku podziału majątku wspólnego należałoby się zwrot połowy tych nakładów, albowiem druga połowa przypadłaby spadkodawcy z tytułu udziału w majątku wspólnym. Zatem jako dług spadkowy potraktować należy tą właśnie przysługującą pozwanej połowę nakładów, a zatem kwotę 67.387,94 zł.

Zatem podstawę obliczenia należnego powódce zachowku stanowi różnica pomiędzy wartością substratu zachowku (tj. kwotą 615.320 zł.) a powyższym długiem spadkowym (tj. kwotą 67.387,94 zł.) a zatem kwota 547.932,06 zł. Ponieważ powódka dziedziczyła po spadkodawcy z mocy ustawy w 1/2 części, to należny jej zachówek wynosi połowę wartości takiego udziału, a zatem 1/4 z kwoty 547.932,06 zł. czyli kwotę 136.983,01 zł. Zachówek ten został częściowo pokryty powołaniem do spadku. Powódka dziedziczyła bowiem po spadkodawcy, a zatem nabyła udział w 1/2 części

w stanowiącym majątek spadkowy udziale w 2/10 części w nieruchomości składającej się z działki nr (...) o pow. 031 ha położonej w T.. Ponieważ przy obliczaniu substratu zachowku sąd przyjął za podstawę wartość tego udziału według cen z daty orzekania o roszczeniach z tego tytułu (por. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 26 marca 1985 r. III CZP 75/84, OSNCP 1985/10, poz. 147), zasadnym jest przyjęcie dla oceny zakresu, w jakim zachówek udziałem tym został pokryty jego wartości ustalonej w ten sam sposób. Wartość rynkowa działki nr (...) wynosi według cen z chwili orzekania kwotę 179100 zł. a zatem wartość odziedziczonego przez powódkę udziału w 1/2 części w udziale 2/10 należącym do spadkodawcy wynosi 17910 zł. Ponieważ pozwana nie wykazała, aby powódka poza tym udziałem jakąkolwiek inną korzyść ze spadku otrzymała, przyjęć należy, że zgodnie z art. 991 par. 2 k.c. powódce przysługuje w stosunku do pozwanej roszczenie o uzupełnienie zachowku w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą należnego zachowku (136.983,01 zł.) a wartością udziału w odziedziczonym spadku (17.910 zł.) a zatem w kwocie 118.213,01 zł.

Zgodnie z art. 999 k.c. jeżeli spadkobierca obowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, jego odpowiedzialność ogranicza się tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek. Pozwana podniosła zarzut, że uiszczenie zachowku powódce spowoduje, że jej własny zachówek nie zostanie pokryty, a w konsekwencji, że wolna jest od odpowiedzialności. Zarzut ten jest bezzasadny. Nie budzi wprawdzie wątpliwości, że pozwanej, jako małżonce spadkodawcy, przysługuje zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zachówek w wysokości takiej samej jak przysługuje dziedziczącej z nią w częściach równych powódce, a zatem w kwocie 136.983,01 zł. Zgodnie jednak z art. 991 § 2 k.c. spadkobierca uprawniony do zachowku może go otrzymać bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu. Pozwana natomiast odziedziczyła po spadkodawcy – analogicznie jak to ma miejsce w wypadku powódki – udział w działce nr (...) o wartości 17910 zł. a nadto otrzymała darowiznę obejmującą zabudowaną działkę nr (...) oraz niezabudowane działki nr (...) położne w K. obręb N., o łącznej wartości 579.500 zł. Wartość nabytych w ten sposób praw wynosi zatem łącznie kwotę 597.410 zł. i po odjęciu od tej wartości kwoty 118.213,01 zł. należnej powódce z tytułu roszczenia o uzupełnienie zachowku pozwanej pozostaje kwota 479196,99 zł. a zatem przekraczająca należny pozwanej zachówek liczony zarówno przy przyjęciu mnożnika 1/2 wartości udziału spadkowego, czy – w wypadku gdyby stan zdrowia pozwanej to uzasadniał – przy przyjęciu mnożnika 2/3 wartości udziału spadkowego. Pozwana nie może zatem powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności przewidziane w art. 999 k.c. albowiem wskutek zapłaty powódce kwoty należnej jej tytułem uzupełnienia zachowku pozwana należnego jej zachowku nie utraci.

Bezzasadny okazał się w końcu zarzut pozwanej, jakoby żądanie przez powódkę zachowku naruszało art. 5 k.c. jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

O żądaniu odsetek orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przyjmując, że termin zapłaty wierzytelności z tytułu zachowku zależny jest od wezwania obowiązanego do zapłaty. Pozwana dowodu doręczenia przedprocesowego wezwania pozwanej do zapłaty nie przedstawiła, jednakże jako wezwanie do zapłaty można kwalifikować doręczenie pozwu. Ponieważ pozew został pierwotnie przesłany na nieprawidłowy adres jako skuteczne wezwanie do zapłaty należy potraktować wezwanie dokonane przez komornika co według twierdzeń pozwanej niezaprzeczonych przez powódkę nastąpiło w dniu 8 października 2009 r. Zatem odsetki ustawowe należą się od dnia 9 października 2009 r., a za okres wcześniejszy żądanie odsetek jest bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze uchylono wyrok zaoczny w pkt I sentencji na zasadzie art. 347 k.p.c. i orzeczono o żądaniu pozwu w pkt III i IV na podstawie wyżej powołanych przepisów oraz - wobec częściowego cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia, które dla swej skuteczności nie wymagało zgody pozwanej orzeczono w pkt II o umorzeniu postępowania w zakresie w jakim doszło do cofnięcia na zasadzie art. 355 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono w pkt V wyroku na zasadzie art. 100 k.p.c. poprzez ich wzajemne zniesienie wobec jedynie częściowego uwzględnienia żądania pozwu oraz mając na uwadze okoliczność, że ostateczne określenie zasadnego żądania pozwu zależało w znacznym zakresie od wzajemnego obrachunku stron i oszacowania składników majątkowych wchodzących w skład substratu zachowku według stanu na dzień orzekania (por. uchwała SN z dnia 26 marca 1985 r. III CZP 75/84, OSNC 1985/10, poz. 147), a notoryjnie znany spadek cen nieruchomości w okresie

pomiędzy żądaniem pozwu a datą wydania orzeczenia przemawia za oceną, że żądanie pozwu według stanu na dzień wniesienia pozwu mogło okazać się zasadne w większym zakresie, aniżeli ostatecznie o nim orzeczono.

Pozwana apelacją zaskarżyła niniejszy wyrok w całości i wniosła o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania za I i II Instancję. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, a to art. 991 § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie, pomimo że ustalenia faktyczne dokonane w sprawie wykluczają tę możliwość;
2. naruszenie prawa materialnego, a to art. 999 k.c. poprzez jego niezastosowanie;
3. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 321 § 1 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie pozwu;
- 4a. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 156 ust. 4 u.g.n. w zw. z § 58 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego w zakresie w jakim Sąd I instancji oparł się na opinii biegłego mgr inż. R. M. (1)
- 4b/naruszenie przepisów postępowania, a to art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 156 ust. 4 ugn w zw. z § 58 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego, w zakresie w jakim Sąd I instancji oparł się na opinii biegłego mgr inż. M. M. (2);
5. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że wartość schedy spadkowej wynosi 547 932, 06 zł;
6. naruszenie art. 100 k.p.c. polegające na wzajemnym zniesieniu kosztów w sytuacji, gdy żądanie powódki zostało uwzględnione jedynie w 34 %;
7. naruszenie prawa materialnego, a to art. 991 k.c. w zw. z art. 995 § 1 k.c. poprzez zasądzenie odsetek od zasądanego roszczenia, pomimo że wartość zachowku znana jest dopiero w momencie jego zasądzenia i ustalana według aktualnych cen.

Pozwana wniosła o rozpoznanie w trybie art. 380 k.p.c. postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego o ponowne powołanie biegłego rzeczoznawcy na okoliczność wartości rynkowej nieruchomości położonej w N. przy ul. (...), zaliczonych przez Sąd I instancji na poczet schedy spadkowej. Ponadto wniósł o przeprowadzenie w toku postępowania apelacyjnego dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność wartości nakładów poniesionych przez M. i J. N. (1) na budynek na nieruchomości należącej do J. N. (2), gdyż Sąd I instancji niesłusznie dał wiarę opinii mgr inż. R. M. (1), sporządzonej na tę okoliczność.

Powódka wniosła:

1. o oddalenie apelacji pozwanej jako oczywiście bezzasadnej na podstawie art. 385 k.p.c.

oraz

2. o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie należy odnieść się do zarzutu naruszenia przepisu art. 321 k.p.c., poprzez orzeczenie ponad żądanie pozwu. Zarzut ten oparty jest o stwierdzenie, że powódka, zdaniem pozwanej, w przedmiotowym postępowaniu dochodziła roszczenia z art. 991 k.c., nie zaś wyrównania zachowku na podstawie art. 1000 k.c.

Nie sposób zgodzić się z proponowanym przez apelującą tokiem rozumowania, bowiem: po pierwsze - nie jest on zgodny z wykładnią art. 991 k.c. i art. 1000 k.c.; po drugie - powódka nie wskazywała wyraźnie przepisu, na podstawie którego domaga się zachowku. Zaznaczała natomiast, że żądanie należnego jej zachowku kieruje do pozwanej ze względu na poczynioną przez swego ojca J. N. (1) darowiznę, dokonaną z jej pokrzywdzeniem; po trzecie - to do Sądu należy kwalifikacja rodzaju roszczenia na podstawie powołanych w pozwie okoliczności faktycznych i temu obowiązkowi Sąd I instancji sprostał. Stanowisko to znajduje wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przykładowo można tu przytoczyć orzeczenie SN z dnia 16 września 2009 r., II CSK 189/09, LEX nr 564981, które m. in. stanowi, że cyt.: „Jeżeli z powołanych w pozwie okoliczności faktycznych wynika, że roszczenie jest uzasadnione (...), to należy go w takim zakresie uwzględnić, nawet jeżeli powód nie wskazał podstawy prawnej albo przytoczona przez niego okazała się błędna” oraz że cyt.: „przyjęcie przez sąd innej podstawy rozstrzygnięcia niż wskazana przez strony, nie tylko nie stanowi wyjścia poza granicę żądania wynikające z art. 321 k.p.c., ale jest również zastosowaniem niekwestionowanej w procesie cywilnym zasady *da mihi factum dabo tibi ius*” i temu obowiązkowi Sąd I instancji sprostał; po czwarte - zgodnie z orzeczeniem SN sygn. III CSK 255/07 z dnia 30 stycznia 2008 r., żądanie zachowku od obdarowanego na podstawie art. 1000 k.c. ma cyt.: „charakter zastępczy w tym sensie, że aktualizuje się jeżeli uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy należnego mu zachowku”. Nie jest zatem, wbrew temu co twierdzi strona pozwana, roszczeniem odrębnym rodzajowo: po piąte - należy dodać, że skoro roszczenie o uzupełnienie zachowku kierowane jest do obdarowanego na podstawie art. 1000 k.c., to w przypadku, gdy obdarowany jest jednocześnie spadkobiercą, „aktualizuje się” dopiero, gdy brak jest możliwości dochodzenia roszczenia o zachówek na podstawie art. 991 k.c., to odpada przesłanka przedawnienia tego roszczenia, bowiem termin jeszcze nie zaczął biec. (argument z art. 1007 § 2 k.c., w zw. z art. 120 § 1 k.c. - vide: E. Skowrońska-Bocian, Komentarz do Kodeksu cywilnego, Księga czwarta, Spadki, Warszawa 2008 r., s. 197).

Mając powyższe na względzie, nie sposób zgodzić się z zarzutem naruszenia przepisów prawa materialnego, a to: art. 991 § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie oraz art. 999 k.c. poprzez jego niezastosowanie. Pozwana, mimo przyjęcia za prawidłowy ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny, błędnie wywodzi, że przysługujący pozwanej zachówek w wysokości 182.644,02 zł nie został w pełni pokryty przez otrzymaną w wyniku dziedziczenia ustawowego połowę wartości udziału w 2/10 części nieruchomości położonej w T., gm. K., tj. 17.910,00 zł. a co za tym idzie, na podstawie art. 999 k.c. pozwana nie jest zobowiązana do pokrycia należnego powódce L. G. zachowku.

Argumentacja pozwanej w tym zakresie nie zasługuje na uwzględnienie. Należy zauważyć, że pozwana do obliczenia wysokości należnego sobie zachowku przyjęła za podstawę wartość schedy spadkowej, ustalonej przez Sąd I instancji na kwotę 547.932,06 zł, czyli z uwzględnieniem wartości darowizny uczynionej w dniu 29 kwietnia 2003 r. przez spadkodawcę J. N. (1) na rzecz pozwanej M. N. w postaci nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym przy ul. (...) w K..

Mimo tego jednocześnie kwestionując prawo powódki do zachowku, pozwana powołuje się na treść art. 999 k.c.. Rozumowanie takie nie znajduje zastosowania na gruncie przedmiotowej sprawy bowiem: po pierwsze - narusza zasady obliczania zachowku określone w art. 993 k.c.; a ponadto po drugie - pozwana sama uprawniona do zachowku odpowiada tylko do nadwyżki przekraczającej jej zachówek. Jak prawidłowo ustalili Sąd I instancji w przedmiotowej sprawie po zaspokojeniu własnych roszczeń pozwanej o zachówek, pozostająca nadwyżka jest wystarczająca do zaspokojenia zasądzonego przez Sąd I instancji roszczenia powódki L. G. o zachówek..

W związku z powyższym, tak jak słusznie zauważył Sąd I instancji, darowizna uczyniona za życia spadkodawcy na rzecz M. N. oraz otrzymany przez nią po otwarciu spadku udział w 2/10 części nieruchomości w T. nie tylko pokrywa w całości wartość przysługującego pozwanej zachowku, ale znacznie go przekracza, dlatego nie mogą mieć zastosowania przepisy art. 999 k.c.

Zarzut naruszenia przepisów postępowania zawarty w punkcie 4b apelacji, w którym pozwana kwestionuje ocenę biegłego mgr inż. M. M. jest bezpodstawny. Pozwana podnosząc, że stan ocenianej nieruchomości przy ul. (...) w K.

w chwili otwarcia spadku „z całą pewnością różnił się od jej stanu w dniu dokonywania oględzin”, nie poparła tej tezy żadnymi konkretnymi argumentami.

Odnosnie do drugiego zarzutu względem opinii biegłego mgr inż. M. M. dotyczącego aktualizacji sporządzonego operatu szacunkowego, należy w pełni zaaprobować stanowisko Sądu I instancji zaprezentowane na karcie 6 uzasadnienia wyroku z dnia 29 października 2012 r., że sporządzona „opinia-aktualizacja” de facto nowym operatem szacunkowym, sporządzonym przez biegłego w oparciu o wszystkie aktualne dane zgromadzone na polecenie Sądu.

Należy uznać za bezprzedmiotowe rozważania apelacji w przedmiocie rzeczywistej wartości nakładów poczynionych z majątku wspólnego spadkodawcy i pozwanej na majątek osobisty spadkodawcy, w opozycji ustalonej przez biegłego mgr inż. R. M.. To biegły, w przeciwieństwie do pozwanej, jest specjalistą w zakresie wyceny, a sporządzając opinię korzysta z odpowiednich metod badawczych oraz swojego doświadczenia zawodowego. Szacunkowe jedynie dane dostarczone przez pozwaną, żywo i zainteresowaną zawyżeniem kwoty nakładów, nie mogą być w żaden sposób miarodajne i stanowić odniesienia do kwestionowania prawidłowych wyliczeń powołanego biegłego.

Dowód z opinii biegłego, jak podkreśla się w orzecznictwie, podlega ocenie sądu z zastosowaniem art. 233 § 1 k.p.c. według właściwych dla przedmiotu opinii kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków.

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest nadto podstaw do kwestionowania dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych. Postępowanie dowodowe, w tym w zakresie oceny opinii biegłych, zostało bowiem przeprowadzone z pełnym poszanowaniem zasad nim rządzących oraz przepisów procedury, a analiza i ocena zgromadzonego materiału dowodowego jest logiczna, spójna i zgodna z zasadami doświadczenia życiowego i jako taka znajduje się pod ochroną zasady swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c. W tym kontekście należy zaznaczyć bezzasadność zarzutów naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 156 ust. 4 u.g.n. w zw. z § 58 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego.

Dlatego też brak jest podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanej o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii biegłego.

W przedstawionym powyżej zakresie należy stwierdzić zasadność argumentacji przedstawionej w odpowiedzi na apelację.

Reasumując w powyższym zakresie Sąd Apelacyjny uznając apelację za bezzasadną orzekł jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

Natomiast nie można odmówić słuszności apelacji pozwanej w części dotyczącej naruszenia art. 991 k.c. w zw. z art. 995 § 1 k.c.

Wadliwie bowiem, na niekorzyść pozwanej, ustalił Sąd I instancji początkowy termin odsetek – jako datę wezwania do zapłaty. Ustalenie wartości spadku w celu określenia zachowku oraz obliczenie zachowku następuje według cen z chwili orzekania o roszczeniu z tytułu zachowku (por. uchwała SN z 26 marca 1985 r., III CZP 75/84, OSNC 1985/10/147, Lex nr 3078, wyrok SN z 25 maja 2005 r., I CK 765/04, Lex nr 180835). Dlatego też odsetki od ustalonego według cen na chwilę orzekania zachowku, powinny być naliczone dopiero od daty wyrokowania w sprawie, skoro dopiero z tym momentem roszczenie o zapłatę tak ustalonej przez sąd kwoty, stało się wymagalne.

Zatem w tym zakresie apelacja okazała się zasadna. Dlatego też w tej części Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 386 § 1 k.p.c.

W zakresie kwestionowanego orzeczenia o kosztach postępowania Sąd Apelacyjny podzieliła ustalenia i rozważania prawne w zakresie wykładni art. 100 k.p.c. poczynione przez Sąd I instancji. Prawidłowości rozstrzygnięcia w

tym zakresie nie zmienia korekta zaskarżonego wyroku co do ustalenia początkowego terminu biegu odsetek od zasądzonego roszczenia.

Dlatego też w tej części Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 385 k.p.c., w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 3 sentencji na mocy art. 100 k.p.c.